

Ангел Каралийчев
Тошко Африкански

РИБКИТЕ СЪС ЗЛАТНИТЕ ОПАШКИ

Тодора подкладе огъня. Сложи тенджерата на печката да свари картофи. Закипя врялата вода в тенджерата. Картофите се подгониха. Почнаха да се пукат. Яхнал един клон пред отворения прозорец, Тошко Африкански гледаше с лакоми очи и от време на време протягаше космата си ръка към Тодора. Искаше да ѝ каже, че е гладен. Зачервената Тодора миеше съдовете и пееше. Щом усети сладкия дъх на врелите картофи, тя грабна голямата дървена лъжица, извади най-хубавия картоф и се опита да го разчупи. Но картофът парна като въглен пръстите ѝ. Тодора изохка, захвърли го през прозореца и викна на Тошка:

– На! Лапай, маймунек!

Тошко туй чакаше. С един скок той се намери долу на градинската пътека, където се търкулна картофът, грабна го, помириша го и в очите му светна блаженство. Налапа го целия – небелен. Тогава дойде страшното. Врелият картоф му запали гърлото. Като ужилен от оса Тошко изрева, размаха предните си лапи и се покатери на ябълката. От върха и скочи на курника, тупна в една цветна леха и стремглаво се хвърли към малкото рибно езеро – да угаси палещия картоф в гърлото си.

Тодора, застанала до прозореца с лъжица в ръка, се разхълца от смях. Почервеня като ягода.

В езерото стопанинът на къщата беше пуснал пет рибки със златни опашки. От зори до мрак по езерния бряг ходеше котаракът Мук и си думаше:

– Мяу! Омръзнаха ми тия птичета крилати, искам рибки опашати! Мяу!

Когато Тошко цамбукна, рибките се много изплашиха и всичките се потулиха под камъните, но като видяха, че падналото от небето чудовище не е котаракът, а маймуната – излязоха спокойно от дъното и си заклатаха опашките. Най-напред Тошко налага студена вода и дойде на себе си.

– Лошо, Тошо, лошо! – рече си той и му стана много обидно. Спомни си как го клъвна квачката, когато се опита да играе с едно пиленце; спомни си колко бой е излял от Тодора, която го налагаше с една дървена лъжица за нищо и никакви работи.

– Хей, Тошко – измяука котаракът, – честита баня! Мяу!

– Благодаря – отвърна Тошко.

– Ами ония рибки със златните опашки, дето се перат във водата, твои ли са?

– Мои са – отвърна Тошко и като протегна дългата си лапа, хвана най-голямата и я размаха над главата си.

– Гледай, братко, живи, мърдат!

– Щом като мърдат, изхвърли ги на сухо, да ги изям. Не мога да понасям рибки, които мърдат. Стопанинът ще помисли, че Тодора ги е ловила и опържила в тигана и ще належи гърбеца ѝ с дебелия си бастун – помоли се котаракът.

– Слушам! – извика Тошко и почна да изхвърля нещастните рибки.

Котаракът Мук ги застигаше с лапите си и гълташе като бонбони. На тревата не останаха нито люспи, нито костички.

– Не съм виновен аз – измърмори разбойникът-котарак. – Луд изяжда и два зелника, стига да има кон да му ги даде.

Като изпразни езерото, Тошко се върна в кухнята и видя, че Тодора е мръднала някъде. Метна се чевръсто нагоре, влезе през прозореца и почна да тършува. Най-напред бръкна в една чиния на полицата и щом разбра, че е празна, изхвърли я възмутен навън. Чинията падна на плочите и се натроши на парчета.

След туй маймунекът намери една кошничка, пълна с пресни яйца.

– Я – рече си той, – набутах бели ябълки...

Грабна кошничката и изскочи навън, но се препъна върху една вършинка и падна. Яйцата се жлътнаха на земята изпотрошени.

– Ябълки, съвсем не са ябълки! Тая Тодора пак ме измами! – разгневен проговори Тошко и се върна отново в кухнята. Откачи от гвоздез новата престилка на Тодора и я натъпка в печката. Като свърши тая хубава работа, злосторникът седна на стола, протегна дългите си крака върху масата и се замисли дълбоко. Погледна мастилницата. Протегна бавно лапата си, взе перодръжката на Тодора и реши да напише писмо до маймуните в Конго и да се оплаче от Тодора. Те трябва да дойдат тук и да я накажат. Тодора не е добра. Тя бие маймуните.

Тогава му дойде на ум, че не знае буквите.

– Каква съм неука маймуна! – въздъхна Тошко и като грабна мастилницата, погледна с едно око вътре. Дълго се вира и като не можа да види нищо, разсърди се и размаха силно мастилницата. Мастилото рухна навън и напръска тавана, стените, пода. Тошко се развесели. Откачи от стената чантата на Тодора, надяна я на ръката си и излезе на улицата.

– Дай чантата, крадецо! – извика градинският пазач и подгони маймунека.

– Да има да вземаш! Ще ти я дам, ако ме стигнеш.

Тошко търти да бяга. Кривна по улицата. Грабна една ябълка от сандъка на бакалина, прескочи черковната ограда и се покатери по водосточната тръба на камбанарията. Там захапа ябълката и разлюля чантата. От бакалницата изскочи Тодора. Съзря чантата си и занарежда:

– Леле, умрях си! Вътре е огледалцето, което ми подари Търкалан на панаира. За пет лева ми го купи. Ако се счупи, няма да се ожена. Отидох си млада и зелена! Слез, Тошко, слез, миличък! Ти си добро момче. Ако слезеш, кака ще ти купи лешници и бадеми. Тошко беше доверчиво същество и като чу за лешниците, бързо се спусна пак по водосточната тръба. Тогава Тодора издърпа от лапите му чантата си, хвана го за ухото и го отведе в къщи. Видя каква поразия е направил и грабна голямата дървена лъжица. Почна да го налага. Половин час време го тупа. Най-сетне се умори и го затвори в къщурката на кучето.

– Тук ще стоиш! – поръча тя запъхтяна. – Като си почина, пак ще се върна да те добия. Ти ми отрови душицата.

В туй време старият стопанин домъкна и котарака в кучешката къщурка. Блъсна го вътре и викна:

– Ти изяде моите сладки рибки. Влизай, разбойнико, в този затвор!

– Много ли те тупа? – попита Тошко.

– Додето счупи дебелия си бастун. Мяу! Не мога да разбера кой му е казал, че аз съм изял рибките – промърмори котаракът, зарови се в сламата и почна да мърка.

И цяла нощ наказаният котарак не млъкна.

ТОШКО РАЗДАВА ДАРОВЕ

На другия лен старият стопанин на къщата рече:

– Тодорке, ти отиваш на село да помагаш на дяда Тодорана за жетва. Я вземи и Тошка, маймунека, да се махне от главата ми. Още не съм прежалил златните рибки, които изхвърли от рибарника, за да ги излапа котаракът Мук. Отведи го в гората – дано го срещне мечка-стръвница, подари го на някой тъпанар, да му одере кожата и да си направи тъпан, или пък му вържи на шията един камък и като минаваш край реката – бутни го да падне в най-дълбокия вир!

Тъй нареждаше ядосаният старец на своята домашна помощница. Тодорка си скубеше веждите с едно шипало, за да ахнат селските ергени, като я видят, а Тошко стоеше клекнал на прага. Той слушаше думите на господаря си, разбираше какво светло бъдеше го чака, но окото му не трепваше. Тошко имаше дебела глава маймунека. Тодора натъпка дрехите си в една мрежа за зеленчук, ръкува се със стария стопанин, хвана синджира на Тошка и го поведе към площада, където беше спирката на автобуса за село. Когато пристигнаха, всичките места в моторната кола бяха заети. Тодора се намести при шофьора, а Тошко скочи в полата на една жена с три гуши.

– Да махвате тая проклетата маймуна! – извика ужасена пълната жена. – Тя ми пречи да дишам! Господи, това е нахалство, задушavam се!

И запъшка като мотор.

Шофьорът, без да каже нещо, хвана Тошка за шията, измъкна го навън и го подаде на другаря си, който нареждаше багажите върху автобуса. Горният пое Тошка и го намести между два куфара. Автобусът потегли. Маймунекът почна да си върти очите.

– Цял панаир! – си рече той и почна да тършува. Най-напред видя една нова сламена шапка, грижливо загъната в тънка хартия. Любопитният Тошко разкъса хартията и наложи шапката на главата си – да му пази сянка от слънцето. След това в една торбичка набута две зачервени кравайчета. Едното изхруска, а другото хвърли на една свиня, която ровеше в тинята край пътя. Свинята изяде кравайчето и си рече:

– Днес слънцето грее здравата: от небето падат печени неща.

Тошко се зарадва много, че може да хвърля подаръци на всички живи твари покрай пътя. В една кошница намери узрели круши. Всичките ги изсипа върху главите на рой деца в един училищен двор. Децата

разграбиха плодовете и почнаха да викат ура. Тошко смъкна сламената шапка и ги поздрави тържествено. Автомобилът дигаше прахоляк. Изплашените кокошки хвърчаха с крясък зад плетищата. А Тошко щедро раздаваше дарове.

„Нека всички запомнят кога съм минал оттука!“ – си мислеше той и пръскаше чуждите неща.

Па един кон, впрегнат в долап, Тошко хвърли чифт бели ръкавици, на една патка спусна копринени чорапи, на едно теле – книга с картинки, на една сляпа бабичка, седнала на припек пред вратнята, хвърли в полата червило за устни. Изкара го от една чанта. На една овца поднесе сватбения букет на младоженците, които седяха на последното седалище в автобуса и подскачаха от щастие. А едно магаре – вързано пред някаква пуста селска кръчма – получи сламената шапка, която беше на Тошквата глава. Магарето се усмихна, показа хубавите си зъби и изяде шапката. Додето автомобилът стигна Тодориното село – Тошко изпразни кошниците и торбичките, развърза вързопите. Не можа да отвори само куфарите. На селския мегдан в Каменно поле Тодора слезе от автобуса и повика Тошка. Тошко скочи пъргаво долу. Автобусът потегли олекнал. Пътниците вътре разговаряха весело. Те не знаеха какво се бе случило с багажа им.

ЧЕРВЕНАТА ЧЕШМА

Бащата на Тодора, дядо Тодоран, посрещна дъщеря си с голяма радост.

– Добре ми дошла, Тодорке, тъкмо навреме пристигаш. Днес ще идете с буля си да зажънете нивата в Крушовица. Ама туй маймунче? У дома ли иде на гости? Ох, на дядо африканчето! То ще ми правя дружинка, докато трае жетвата.

И дядо Тодоран го помилва по главата.

„Милва ме, защото имам щедра ръка и добро сърце, малко ли неща раздадох на сиромашките животни покрай пътя“ – помисли си Тошко и почна да се разхожда важно-важно по неметения двор.

– Тодорке – обърна се дядо Тодоран към дъщеря си, – преди да тръгнете с буля си на нивата, слез, дъще, да ми наточиш една паничка винце от моята бъчвица. Ти я знаеш – на дъното на зимника съм я търкулнал. Искам да се почерпя по случай твоето пристигане.

Тодорка грабна от полицата една зелена паница и слезе в зимника. Тошко вървеше подире ѝ. Той видя как Тодора извади чепа, как наточи вино и много се учуди.

– Чудно нещо, щом дръпнеш чепа, почва да тече!

В залисията си момата забрави да заключи вратата на зимника. Тошко туй чакаше.

Щом Тодора с паница в ръка влезе при баща си. Маймунекът се намърда в зимника. Разклати чепа на бурето, измъкна го и виното шурна.

– Я, аз направих чешмичка! – плесна с ръце Тошко и клекна пред бурето.

– Какво е това? – попита селският котарак, като нагази до колене в изтеклото вино.

– Чешма. Аз я направих за дяда Тодорана, той е добър човек и заслужава да си има една червена чешма – рече Тошко и напусна зимника.

– Довечера ще ям червени мишки – рече замислено котаракът.

Тошко отиде на хармана. Прескочи градинския прелез и що да види – цял ред пчелни кошери, застанали кат юнаци с остри калпаци един до друг.

– Мирно! – извика Тошко на кошерите. – Аз съм вашият началник. Долу калпаците!

Кошерите стояха и не мърдаха.

– Долу калпаците, ви казвам! – извика маймунекът още по-високо. – А бе вие не разбирате ли от команда? – ревна ядосано Тошко, грабна една тояга и захвана да удря кошерите. Тогава се случи нещо страшно. От малките дупки на кошерите излязоха орляци разлутени пчели и връхлетяха побойника. Почнаха да го жият по носа, по ушите, по краката. Тошко нададе ужасен рев и подири спасение върху тополата пред къщи. За един миг се намери на върха, но пчелите го смъкнаха долу. Луд-полудял, маймунекът се втурна по улицата, дигна пушилка и като стрела изскочи във от селото. Задъхан, спря върху моста, под който течеше дълбока река. В туй време зад себе си чу бръмченето на пчелите, които идеха като чер облак. Без да мисли много, Тошко се хвърли от моста надолу с главата в реката. Нирна към дъното, излезе на отвъдния бряг и се потули в ракиката. Пчелите се повъртяха над водата и като си рекоха: „Удави се проклетото животно!“ – побръмчаха малко и се върнаха назад към кошерите.

Отекъл и мокър, Тошко стоя в ракиката, докато-слънцето се спусна към хълмовете. Надвечер злополучният началник на пчелите се измъкна от скривалището си и тръгна към село, но не посмя да влезе в селото: страх го беше от пчелите. Малки, но страшни. Жият. Тръгна и заскита немил-недраг по нивите между кръстците. Както си мотаеше краката в къпинака, неочаквано видя една круша. Под клоните на крушата висеше детска люлка. В люлката стоеше седнало дете и си смучеше пръста. Той измъкна детето от люлката, сложи го в стърнището и се намърда на неговото място. Детето ритна два-три пъти с крачета, заскимтя като котенце и си заспа. Тошко се изтегна удобно, люлката леко се полюшваше, листата на крушата сладко шумоляха. Маймунекът се прозина и бързо заспа. По едно време под крушата пристигна майката на детето – да го накарми. Отдалеч тя се провикна:

– Стига си спало, чедо! Ставай да папаш! – и протегна ръце към люлката, да си изкара рожбата. Страшен женски писък събуди Тошка:

– Тодорке, ела, миличка, да видиш на какво се е превърнало чедото ми! – викаше полудяла от страх Тодорината буля, сграбчила здравата Тошко, косматия африканец. Тодорка се затече и погледна в люлката.

– Аха – поклати глава тя, – ти ли си бил? Къде е детето?

Озърна се наоколо и като съзря малкото човече в стърнището, рече на буля си:

– Ти вземи детето от стърнището, а пък аз ще се погрижа за този мил гостенин. Ела, Тошко, да ти сложа синджира на шията. Дядо Тодоран ще полудее от радост, като те види. Той сега стои и си напруга ума

как да ти благодари за червената чешмица.

И като го върза здраво за шията с един синджир, тя го помъкна към село.

КЪМ САМОДИВСКИЯ КЛАДЕНЕЦ

Дядо Тодоран посрещна Тошка на вратата с един чувал и тояга в десницата.

– Влизай в чувала! – извика старецът и дигна заплашително тоягата.

Тошко почна да се стъписва: никак не му се влизаше в чувала.

– Влизай! – кресна още по-високо старецът. Тошко неохотно влезе в чувала, защото не беше приятел на тоягата. Тогава дядо Тодоран завърза добре чувала и почна да налага Тошка, додето му отмаляха ръцете. Сетне го метна на гърба си се заклати надолу.

– Къде го помъкна, тате? – попита Тодора.

– Ще го пусна е Самодивския кладенец. Този проклет африканец ми пресуши бъчвицата. Винцето беше самоток. Няма да му простя!

Като издума тези думи, старецът излезе от селото и закричи приведен към Миховата воденица. Тошко трепереше в чувала и сълзите му течаха. Какво ще прави в кладенеца? Отвъд тополите, до самата воденица, се намира пресъхналият. Самодивски кладенец. Щом стигна до воденицата, дядо Тодоран смъкна от гърба си чувала и го тръшна до каменното корито. Седна да поеме дъх. Извади тютюницата, напълни си лулата и като се дигна – влезе във воденицата да си поиска огън от Миха воденичаря. По туй време нямаше мливари, камъните бяха спрели и Михо посрещна зарадван гостенина. Донесе му огън, подаде му стол и го покани да си похортуват.

– Поседни малко, дядо Тодоране, че ще ми излезе душата в тази самотия! Нали е жетвено време – всичките селяни са по нивите. Жива душа не се мярка тъдява. Само един вълк обикаля вечерно време кошарата ми. Настървил се е звярът. Иска да ми изяде агънцата. Аз да имам една пушка – ще му светя масълцето. Ами ти къде тъй по вечеря с чувала? Не те ли е страх от вълка?

– Не ме е страх – отвърна дядо Тодоран, – защото ако той е вълк, аз съм по-голям вълк.

И смукна дълбоко лулата си.

В туй време при чувала под крушата пристигна Страшният вълк, който си точеше зъбите, за агънцата. Подуши Тошка и изръмжа:

– Хей, кой подсмърча в чувала? Агне ли си или куче?

– Нито агне, нито куче.

– Ами какво си?

– Аз съм Тошко Африкански.

– Тъй ли? Аз пък тъкмо дия Тошка, да го схрускам като кокошка.

– Ще ти приседне.

– Защо?

– Защото в Африка има един милион маймуни, готови да ме бранят.

Те ще те разкъсат на парчета, ако се научат, че си ме оскърбил.

– Ами къде отиваш и защо плачеш?

– Помъкнал ме е дядо Тодоран към село Сватбаре. Насила ме носи на сватба. Там ще ме гощават с печени тазгодишни агнета. Щели да ме тъпчат с петровски пилета и наденици на скара щели да ми дават.

– Яж, бе! – извика вълкът и устата му се наляла.

– Не мога да ям месо. Аз съм член на маймунския вегетариански съюз. Мене ми дай орехи, лешници и круши. Аз обичам печени фъстъци. Аз обичам банани и от кокосови орехи не се отказвам.

Вълкът, както знаете от приказките, е много глупав.. Той помисли малко и предложи на Тошка:

– Слушай, Тошко, щом като е за сватба, нека да яда аз вместо тебе. Както съм гладен, ще им изям всички агнета и пилета петровчета. Искаш ли?

– Как да не искам! – извика Тошко.

Вълкът дръпна възела на въжето и развърза чувала. Тошко се измъкна навън, а на негово място в чувала се намъкна старият вълк. Мина ни малко, ни много, ето че от воденицата излезе дядо Тодоран. Тошко се покатери чевръсто на близкото дърво и се потули в шумака.

– Развързал чувала проклетникът – извика дядо Тодоран, – добре, че не се е измъкнал!

И като подхвана чувала, старецът го метна на гърба си.

– Още повече е натежал маймунекът, но аз ще го настаня ей сега – си рече дядо Тодоран и закрачи към кладенеца. Като стигна, старецът запъхтян отвори капака на кладенеца, блъсна чувала с глупавия вълк вътре и викна: – Тъй ти се пада, злосторнико! – и си тръгна към къщи.

В туй време по пътеката откъм гората се зададе един мечкар. Той водеше стара рунтава мечка – здраво вързана с железен синджир. Като стигна пред воденицата, мечкарят завърза синджира с мечката за колелото на воденицата: ако е вътре воденичарят – ще му поиска нещо за ядене, ако го няма – ще си вземе, каквото намери.

– Ох, ох, ох! – изпъшка мечката. – Тежък живот мечешки! Цял ден ходя, хоро играя и вместо пчелен мед, ябълки и меки дренки ям бой с

дряновицата.

– Защо не побегнеш в гората? – попита Тошко от дървото. – Навярно ти се нрави дряновицата на мечкаря.

Мечката дигна глава нагоре и погледна към Тошка.

– Искам да побягна, но как? Вързана съм със синджир – въздъхна тя.

– Аз ще го развържа! – предложи си услугите Тошко.

– Глупаво животно, само човешка ръка може да развърже синджира. Тука трябва хитрост. А човекът е най-хитротото нещо, на земята.

– Аз съм хитър, макар че не съм Димитър – отвърна Тошко и скочи долу. Поразгледа веригата, дръпна една кукичка и я откачи от колелото. Мечката усети, че е свободна. Тупна с предната си лапа, изрева радостно, изправи се на задните си крака, изкара едно мечешко хоро и посегна да прегърне своя спасител.

– Ти спаси живота на една робиня! Ти трябва да получиш награда – извика тя и връхлетя върху Тошка да го прегърне.

Тошко угади, че от тая мечка прегръдка жив няма да излезе, затуй се дръпна заднишком и удари на бяг.

– Стой да ти благодаря! – зарева мечката и се спусна подире му.

Тежка и тромава, тя трополеше като търкулнат воденичен камък. Синджирът се влачеше подир нея. Тошко хвърчеше напреде ѝ по-бързо от заек.

Мечката спря на моста край селото и промърмори запъхтяна:

– Не можах да стигна благодетеля си, бързо бяга дяволът! Сякаш има криле на краката си.

И се върна към гората. А Тошко се упъти право към дядовия Тодоранов дом. Беше късно. Прескочи през оградата. Спря пред къщи. Дядо Тодоран още не беше се върнал. Тодора шъташе край огъня. Буля ѝ кърмеше малкото дете, което Тошко измести на нивата от люлката. Тошко се повъртя из хармана. Надникна в градината. Дядо Тодоран беше изправил кошерите. Пчелите спяха.

Гладен и уморен, Тошко потърси топло място да си легне. Клекна пред малката кучешка колибка, постлана с вехто губерче.

– Колко съм гладен! – въздъхна той и почна да лъже: – тая вечер на магарето поднесоха три печени кокошки, на мене нищичко не дадоха. Трябва да си легна гладен.

Заспалото куче се пробуди и скочи.

– Какво магаре, какви кокошки? – ококори очи то.

– Иди го виж – вързано накрай село до плета на общинския обор,

дожда последната кокошка. На този свят най-добре живеят магаретата.

Кучето изхвъркна навън и на неговото затоплено място се настани Тошко.

– Ум царува, ум робува, ум патки пасе – рече Тошко, разпери лапите си и захърка.

ТОШКО ЛЕТИ В ОБЛАЦИТЕ

Дядовата Тодоранова невеста – баба Гълъбинка, прогони двете стари патки и патенцата им на улицата и тръшна пътната врата.

– Да се махате от главата ми! Изядохте ми ушите. Идете на реката да хванете някоя рибка и да не се връщате рано, защото ще ви оскубя опашките!

Патките поведоха своите рожби към реката и спряха под една върба край големия вир. Започнаха разговор. Старата патка рече:

– Днес водата е мокра. Ако влезете във водата, ще си намокрите бялата перушина, ще ви простинат червените крачета и ще хванете хрема. Не смея да проводя баща ви до аптеката да купи капки за нос, защото аптекарката му е хвърлила око: иска да го заколи и да го изпече на фурната със зеле. Проклетата баба Гълъбинка е готова да го продаде и да ви остави сирачета. Затуй, деца, няма да влизате в студената вода, ами ще стоите тука, докато ние с баща ви се огледаме в дълбокия вир. Майчице, защо съм се родила толкова хубава патка? Хайде, мъжо!

Старият паток покорно потегли след жена си, а патенцата останаха под върбата. В туй време три малките глупачета пристигна многострадалният маймунек Тошко Африкански. Рано сутринта Тодора се запретна да го къпе в котела. Тошко не обичаше чистотата, почна да се противи и обърна котела. Тогава ядосаната Тодора грабна тоягата. Тошко изхвъркна навън, прескочи оградата и се втурна лудешки по улиците. Спря пред Станчовата фурна. Станчо тъкмо беше извадил от печта зачервени кравайчета. Тошко грабна едно кравайче, без да види никой, и потърси потулно място да го изяде. Като видя малките патенца, той си рече:

– Омръзнаха ми тия пусти безмесни дни. Омръзна ми да бъда вегетарианец. Я да си изям едно варено патенце. Ще го занеса на Тодора да ми го свари в тенджерата. Ще я помоля да ми го поръси със солчица и пиперец и да ми наточи от бъчвата винце.

Той беше забравил, че в бъчвата няма капка вино. Устата му се наляха. Тошко преглътна, приближи до патенцата и попита:

– Кажете ми, кое от вас е най-гладно?

– Защо? – обади се едно от патенцата.

– Защото имам едно кравайче – за най-гладното патенце.

Като чуха тези думи, всичките патенца затепаха с отворени човки към Тошкото кравайче. Тошко се наведе неочаквано. Стисна за шията

първото патенце, вдигна го нагоре и радостно го залюля. Патенцето почна да грачи ужасно. Неговите родители чуха писъка му, извърнаха глави и като видяха какво се е случило, нададоха вик:

- Разбойнико, остави патенцето на мира или зло ще патиш!
- Туй патенце е моичко! – отговори Тошко и търти да бяга.

Патките се грозно разлютиха и решиха да накажат крадеца. Като разпериха криле и проточиха шии, те се вдигнаха, полетяха след Тошка, настигнаха го и му захапаха стръвно ушите. Тошко ревна и пусна на земята патенцето и кравайчето, но патките не го пуснаха. Те го вдигнаха високо над земята, над покривите, над върховете на дърветата и го понесоха към облаците.

– Къде ме носите? – попита Тошко и зъбите му затракаха.

– Носим те в морето – отговори патката, – ще те пуснем там, да те налага някоя акула. Ние те осъдихме на смърт.

Тошко примря от страх, разпери ръце като бостанско плашило и ги отпусна безпомощно. Патките описаха на небето голям кръг. Много ли, малко ли летяха патките, не зная, но по едно време те видяха, че се намират пак над своето родно село! Насред село се виждаше кубето на бялата селска църква. Върху църковния кръст стоеше ластовичка. Патката се провикна:

– Сестро ластовичке, далеко ли е морето?

– Ако тръгнеш заранта с бързия влак, ще стигнеш през нощта, когато изгрее месечинката – отвърна ластовичката.

– Ох – изпъшка патката, – изморих се да мъкна този разбойник! Мъжо, съгласен ли си да го пуснем?

– Га! – отвърна патокът, а това „га“ на патешки език означаваше „да“!

И двете патки го пуснаха. „Свърши се с мене“ – пошепна Тошко, размаха ръцете и краката си, полетя надолу с главата към една къща с бял комин, събори се с голям шум, обра всичките сажди и цамбукна в някакъв широк казан с топла вода. Като се намокри, Тошко изведнъж се съвзе, показа главата см над водата и почна да цапа весело:

– Брей, че хубава вода! Ще ми извади всичките бълхи! Няма да ме хапят вече.

Тъкмо в туй време вратата се отвори и на прага застана зачервената Тодора. Тя изгледа Тошка и рече:

– Непрокопсанико, къде се беше изгубил? Цял ден съм те търсила по улиците. Уплашила се бях да не си пропаднал в дън земята!

И като го насапуни, Тодора го изкъпа хубаво, заведе го в градината

да съхне на слънце и му донесе една порязаница, намазана с мармалад. Тошко се изтегна на затоплената трева, захапа сладко порязаницата и рече:

– Никога няма да сложа патешко месо в устата си!

И нали беше изкъпан, Тошко се промъкна в кучешката къщурка и заспа като заклан.

ПРАЗНАТА КАЦА

Събуди се сутринта, когато забръмчаха пчели пред входа на колибката. Тръпки полазиха по снагата му, когато чу тяхното жумолене. Тихо се измъкна, заобиколи къщата, прескочи плета и влезе в зеленчуковата градина на съседка Петка. Съседко Петко беше градинар. Той имаше много лехи с краставици, домати и пипер. Градината му стигаше до брега на малката селска река, в която плуваха жълти патенца. На брега беше пораснала една круша с наведени клони. Белокорото дръвче беше родило толкова плод, че клоните му се огъваха надолу, готови да изпращат. Тошко спря пред дръвчето, погледна едрите зелени круши и поклати глава:

– Бедното дръвче, защо са го оставили да се мъчи? Тия круши страшно му тежат. Ако не му помогна, ще си изпотроши клоните!

Покатери се бързо горе и захвана да къса зелените круши. Къса и хвърля на земята, додето на дръвчето не остана нито круша. Клоните се отпуснаха и изправиха.

– Олекна ли ти сега? – попита Тошко и скочи. – Спасих едно дръвче.

Подухна ветрец и дървото се заклати.

– Няма какво да ми благодариш. Аз не искам награда за добрините си – рече маймунекът.

Но в този миг една корава черна ръка го стисна за шията.

– Хубаво ме нареди! – извика съседко Петко. – Ти навярно си същият африканец, дето вчера направи червената чешмичка на дяда Тодорана? Той се заканваше да те изпрати на летуване в Самодивския кладенец. Аз ще направя друго. Ето там на брега виждаш ли оная каца? Ще ти дам една кофа. До довечера искам да напълниш кацата с вода от реката. Ако я напълниш – ще те пощадя, ако не я напълниш, ще ти смъкна кожата и ще направя от нея тъпан.

И като върза Тошка с едно дълго въже за крака, съседко Петко най-напред го нагости хубаво с топоришката на секирата, сетне го отведе на брега при кацата, подаде му кофата и заповяда:

– Почвай!

Тошко грабна кофата и се затече по пътеката. Нагреба вода. Изнесе я горе и я плисна в кацата. Водата рукна надолу пак към реката, защото кацата беше без дъно. Но Тошко не се разтревожи, нито се замисли

защо изтича водата. Той изнесе втора кофа трета и четвърта.

– Ха така! До довечера да напълниш кацата! – поръча съседко Петко и тръгна към обора.

Изкара магаренцето си, впрегна каручката, шибна добичето и замина към града. Тошко Африкански изнесе десетина кофи, пълни с вода, изля ги в кацата без дъно и седна да си откъдне. В туй време от къщи изскочи мишката Гризанка и се спусна по дървената стълба разплакана.

– Защо плачеш? – попита я Тошко.

– Ах, ах, ах – избърса си очите с лапичката старата Гризанка. – Аз съм най-злочестата мишка на света. Моето глупаво мишле се хвана в клопката. Вътре съседко Петко сложил къс козя пастърмица. Моето чедо влезе, дръпна пастърмницата и вратата на клопката рече: клоп! – и се затвори. Сега моето сладко мишленце е затворниче. Като се върне от града съседко Петко, ще стисне за опашката мишленцето ми и ще го спусне в гърлото на котарака. Аз съм най-нешастната мишка в това село!

– Не биваше мишлето ти да яде козя пастърма – рече Тошко. – То не е ли чело, че козятата пастърма разстройва стомаха?

– Миличкото, то е неграмотно. Не е ходило още на училище. Тая година щях да го пратя в мишия детски дом. Моля ти се, Тошко Африкански, спаси ми го!

– А мене кой ще спаси? Я погледни с какво дебело въже ми е вързал крака съседко Петко.

– Дребна работа – каза Гризанка. – Ние, мишките, имаме здрави зъби, ще прегризем въжето, ако обещаеш да освободиш моето затворниче.

– Обещавам! – извика Тошко.

Гризанка повлече опашката си към житницата. Не мина много време – ето я пак иде, а след нея като вагончета – един след друг – цяла дружина плъхове. Всичките пристигнаха с наточени зъби. Стръвно загрязаха въжето, прегрязаха го завчас и освободиха маймунка. Тошко ритна празната кофа, търкулна кацата към реката и се намъкна в къщата на съседка Петка през отворения прозорец. Бутна вратичката на килера и видя мишлето: скимти в клопката.

– Ах ти, глупаче мустакато! – поклати глава Тошко. – Продаваш ли пастърмата? Колко гроша е оката?

И натисна дръжката на вратичката. Клопката се отвори и мишлето изскочи. То заситни бързо, мушна се под кревата и потъна в мишата дупка. Мишките са много глупави. Те не могат да изговарят думата благодаря.

Тошко претършува килера. Бръкна в гърнето с кисело мляко, набу-та едно сплеснато шише, пълно с ракия, и го пресуши до дъно. Стана му весело. Стъпи върху кръжилото на прозореца и нададе маймунски кръ-същи. Събраха се децата от съседните дворове. Започнаха да го замерят с дребни камъчета. Тошко се ядоса. Грабна от килера кошницата с прес-ните яйца, домъкна я до прозореца и след малко над главите на селските немирници захвърчаха яйцата на съседка Петка.

Изневиделица се появи един автомобил. Щом чуха свирката му, де-цата се пръснаха. Автомобилът се заклати под прозореца. Без да мисли много, пияният Тошко разпери ръце, хвърли се върху покрива на мотор-ната кола и отмина. Автомобилът запраши по задрямалата улица, размъ-ти водата на крайселската речича и полетя през нивите, покрай кръстци-те. Прехвърли сенчестата дъбова гора, изскочи на една равна широка поляна. Слънцето клонеше на залез, когато автомобилът спря. Тошко се надигна и видя светлите води на една широка река, в която се оглеждаха сребролисти стари върби. Главата на Тошка се въртеше. От автомобила слязоха двама мъже с дълги тръстикови пръчки и кошници. Те бяха въ-дичари. Натъкмиха въдиците, оставиха автомобила и се спуснаха между върбите покрай речния бряг. Тошко скочи на земята и влезе в автомоби-ла през отворената врата. Изтегна се на предното седалище, полежа мал-ко, сетне скочи и почна да пипа. Натисна едно копче. Хвана кормилото, блъсна ръчката, завъртя някакъв ключ, удари с крак стъпалника. Тогава се случи нещо страшно: моторът забуча, колата се затресе и тръгна. До-дето Тошко скочи на земята – автомобилът се преметна надолу по стръмния бряг и камбукна във водата.

Маймунекът затрепера и си плю на петите. Търти да бяга назад към гората. Сърцето му беше като барабан. Навлезе под дърветата, спря се, послуша се и като разбра, че никой не тича подире му – тръгна по-спо-койно. Вдън гората видя една изоставена овчарска колиба. Влезе вътре. Почна да пипа в тъмнината и напипа дрехи. Легна върху тях и се замис-ли. Спомни си как автомобилът се прекатури и бухна във водата. Отно-во затрепера. Зъбите му затракаха.

– Тука е много студено! – продума Тошко и за да се стопли, навле-че чуждите дрехи.

Подухна вечерен вятър. Гората зашумя. Показа се месечинката през клоните на дърветата. Тошко погледна дрехите си: чудесно палто, чу-десни гащи – на пръчки. Отъркаля се като магара в сеното и заспа.

ГУДО И АГУДО

На другата сутрин пристигнаха пред колибата двамина полски пъдари от Гъбаре. Единият се казваше Гудо, а другият – Агудо. Техният началник ги беше проводил да хванат най-опасния конекрадец Гривчо Страшника. Той беше избягал от затвора и скиташе от една неделя в тая гора със затворническите си дрехи. Вчера същият този Гривчо свари да открадне дрехите на един овчар, който се къпеше в реката, побягна в тая колиба и се преоблече. Премени се в овчарските дрехи, а своите остави в колибата. Те бяха същите, които нахлузи снощи нашият скитник Тошко.

Тошко спеше дълбоко, когато Гудо и Агудо приближиха колибата. Гудо вървеше напред и пееше:

Пия вино, пия газ,
пет пари не давам аз!

– Като го хванем, какво ще го правим? – попита Агудо.

– Първо, ще му вържем ръцете.

– Второ?

– Второ, ще го обесим на едно дърво, трето – ще го заколим, четвърто – ще го застреляме, пето – ще го опечем на шиш и като му излезе душата, ще го отведем при началника. Той трябва да отговаря за престъпленията си.

Тъкмо в туй време пъдарският поглед падна върху шарения крачол на Тошка, който си беше протегнал единия крак вън от колибата.

– Ето го Гривчо Страшника! – извика Гудо разтреперан и търти да бяга назад, но пушката му се препречи между две дървета и го задържа. Гудо падна, почна да рита и да се моли:

– Господин разбойник, смили се над мене! Аз съм сиромах човек. Къщата ми е пълна догоре с мънички дечица. Аз съм баща на седемнадесет деца. Ако ме погубиш, кой ще им носи хлебец да ручат?

Агудо стоеше като втрещен. Той гледаше с опулени очи към колибата и мигаше. В колибата беше тъмно. Най-сетне разбра, че разбойникът спи дълбоко.

– Млък! – изшътка той на Гуда. – Разбойникът спи. Трябва да постъпим умно. Ела да го вържем както спи!

Двамата юнаци се приближиха на пръсти. Тошко спеше с разперени ръце и хъркаше. Пъдарите му вързаха двете ръце и го сритаха.

– Ставай, разбойнико! – извика Гудо.

– Дигай се, хей! – изрева Агудо.

Ала Тошко беше заспал много дълбоко и не ги чуваше. Изправиха го седнал. Тошкова глава увисна надолу като звънец. Тикнаха му една сламка в носа, гъделичкаха го по петите, но той продължаваше сладко да спи. Най-сетне Гудо грабна кратунката на овчаря и се затече до съседното кладенче. Напълни я със студена вода. Върна се в колибата и започна да залива главата на сънливия Тошко. Тогава Тошко, целият измокрен, се стресна, отвори очи, замига и изкрещя с див глас. Цялата гора екна. Като безумен маймунекът удари на бяг, прескунди се два-три пъти и се загуби между дърветата.

Гудо и Агудо останаха с отворени уста.

– А бе ние – изпъшка Гудо – му вързахме ръце, а пък забравихме да му вържем краката! Други път, като го намерим заспал – ще му вържем най-напред краката.

И двамата пъдари от Гъбаре си тръгнаха с наведени глави.

В ГОРАТА

С пушка на рамо в гората вървеше един ловец. Бай Падежко Дерикожев. Крачи, свири – мечка дири. Едно паче перо стърчи на шапката му. Като стигна най-потуленото място, ловецът извади от ловната си торба въже. Размота го. Завърза единия край на въжето за дънера на близката белокобра бреза, а на другия край направи примка. Потули се зад една хралупа, приготви си пушката: зъби трака – мечка чака.

След като се изтръгна от лапите на пъдарите Гудо и Агудо, Тошко Африкански съблече затворническите дрехи и лудо се затече през гората.

Прескачаше грохналите стари дървета и плахите зайчета, които се изпречваха напред му. И както се носеше като елен в горската самотия, без да ще, се навря в примката на ловеца Дерикожев. Дръпна силно въжето. Примката стегна крака му. Започна да врещи като яре.

– Хванах звяра. Сега ще му тегля куршума – рече ловецът и се прицели. – Бум! – екна цялата гора. Гърмежът се понесе далеко и заглъхна в дълбочината. Бял дим закри звяра от погледа на отличния стрелец. Когато подир малко димът се разнесе, бай Падежко потърси плячката си. Но що да види? Сачмите на пушката улучили въжето и го скъсали, а от звяра няма следа. Побягнал.

– Щеше да ме утрепе проклетият дивак! – продума Тошко, като се спря задъхан подир дълго бягане в една глуха долчина. Пое дъх, пи една вода от ручей – за да не му се пукне сърцето, и легна на тревата. Загледа се нагоре към облаците, които бягаха над върхарите, и се замисли над своята нерадостна майmunска съдба. Спомни си родния край. В душата му оживяха отколе забравени образи. Пред очите му зашумяха вековните гори на Конго. Ето ги мъничките майmunчета „тити“! Когато започне да вали поройният дъжд – те, миличките, треперят като треперушки, гущат се една до друга и се топят взаимно. Студените капки ги плашат. Като слепи котенца, изхвърлени от стопаните под някой мост, скимтяха жаловито и безпомощно тия майmunчета... Жаден да види какво става по света, Тошко Африкански реши да напусне Конго и да отиде при белите хора. Спусна се покрай брега на една река, седем дни вървя и стигна до един град. Край града имаше широка поляна. На поляната майmunекът видя една голяма метална птица. Навря се в корема ѝ, скри се под едно меко кожено седалище и търпеливо зачака. На другия ден птицата

забръмча и се издигна към небето. Полетя над пустинята и над моретата. Два дни летя чудната птица. На третия ден кацна пак на едно широко поле, където имаше двадесетина метални птици.

– Стигнахме летището! Тука е земята на българите – извика оня, който управляваше птицата, и слезе на земята. Слязоха и другите пътници. Африканецът се измъкна, без да го види някой, и побягна по полето. Капнал от глад, той първом съгледа една круша, наяде се с меки нападали плодове и легна да си подремне. Тогава го хвана един шоп с бели гащи и окърпен кожух. Този шоп отведе Тошка в София и го продаде за двадесет лева на оня човек с чепатия бастун, при когото Тодора Гъбева беше домашна помощница. По-нататък малките читатели знаят Тошкочките злополучия...

– Насам! Елате всички насам! – извика един ясен глас над Тошкочката глава.

Тошко се стресна. Тихо изпълзя от долчината, покатери се по съседния висок бук и се сгуши в листата.

В туй време под бука пристигнаха десетина момчета с кошници.

– Ах, цялата земя е зарината с жельди! – изкрещяха момчетата и започнаха да събират нападалия буков плод.

Като събраха всички жельди, децата се изправиха. Едно от тях се провикна:

– Хайде, Пънчо-о-о! Идеш ли?

– Ида, бе – отговори лениво закъснелият Пънчо. – Как не ви мързи да викате? – и се показа между дърветата. Едната връв от цървула му се влачеше. Децата си заговориха:

– Довечера пак ще има тупаница, защото кошницата му е празна.

– Най-напред ще го груха баща му, след туй баба му, а сетне ще се изредят неговите девет братя. Много е лошо, когато имаш деветима братя.

И децата отминаха по-нататък. Пънчо пристигна под бука, прозя се и погледна към земята.

– Да имаше жельди, щях да събирам може би. Добре, ама няма. – Захвърли кошницата, прозя се още веднъж и легна на тревата. – Как няма един милостив другар да ми напълни кошницата с жельди! – въздъхна Пънчо.

Тошко Африкански извика по маймунски:

– Аз ще ти напълня кошницата! – и залюля клоните.

Жельдите рукнаха като дъжд. След като отърси клоните, Тошко скочи долу, събра жельдите и завчас напълни кошницата.

Пънчо гледаше лениво Тошка.

– Брей, как не те мързи! – рече той. – Много ми се ще да разбера кой си, защо ти са космати краката и ръцете, но не ми се приказва. Ще те помоля само едно нещо: ако искаш да станем приятели и ако не те мързи – отнеси кошницата ми до село! Остави я в училищния двор, след това се върни да вземеш и мене.

Както поръча Пънчо – тъй стори Тошко. Отнесе кошницата, върна се пак в гората и взе Пънча на гърба си. Пънчо яхна Тошка като магаре. Маймунекът го отнесе в село. Когато се разделиха, Пънчо проговори бавно:

– Ти заслужаваш да ми станеш приятел. Ако нямаш друга работа – помагай ми при училието! Пиши ми домашните упражнения!

Тошко направи знак с предните лапи и обясни, че не знае да пише.

– Научи буквите! – посъветва го Пънчо. – Влез в печката на класната стая. Тя е до черната дъска. Слушай какво говори учителят и гледай през някоя дупчица какво пише. Ако не заспиваш в час – ще научиш много скоро буквите!

Като си отиде в къщи, Пънчо наместо тупаница получи похвала и изяде цял резен сирене, а Тошко се намести в тенекиената печка на класната стая и зачака да види какво ще стане на другия ден.

КОСМАТИЯТ УЧЕНИК

На другия ден учениците пристигнаха рано. Започнаха да викат като луди. Сборичкаха се. Счупиха стъклото на един прозорец. Прекатуриха печката. Тошко се накланя да изреве, но тъкмо в този миг влезе учителят. Щом го съзряха, всички се втурнаха към чиновете. Насядаха и се укротиха. Станаха по-малки от тревата, по-тихи от водата. Учителят сложи дневника на масата и като се наведе – изправи печката. Намести я там, където си беше. Тошко притаи дъх.

– Добър ден, деца! – викна учителят.

Децата скочиха на крака и отвърнаха на поздрава. Учителят ги попита сурово:

– Кой счупи стъклото на прозореца? Всички мълчаха.

– Кой счупи стъклото? – с гневен глас повтори учителят и погледна цялото отделение като сокол, който се вие над птичи двор.

Най-отзад се обади второгодишникът Радул с шръкналата нагоре коса.

– Пънчо – излъга Радул.

– Пънчо ли? Я да излезе този Пънчо пред черната дъска!

Но Пънчо го нямаше.

– Той хвърли един камък отвън, счупи стъклото и побягна в градината – продължи да лъже Радул.

– Скоро да го намериш и да ми го доведеш! – поръча учителят.

Радул изскочи ат чина, отвори вратата, обърна се назад и като видя, че учителят записва нещо в дневника, излезе език срещу цялото отделение. Блъсна вратата. Щом стъпките му заглъхнаха, от първия чин се надигна боязливо мъничкият Павел, сирачето, което имаше лице, поръсено с лунички.

– Учителю – проговори Павел с изплашен глас, – Радул излъга. Пънчо не е виновен за стъклото.

– Ами кой го счупи? – дигна глава учителят.

– Аз, учителю – едвам проговори Павел и наведе глава. Ушите му се зачервиха. Две сълзи се търкулнаха между луничките.

Учителят не вярваше на ушите си. Павел – най-кроткото момче, да счупи стъклото! Не може да бъде!

– Как го счупи? – попита той.

– С глава го счупих. Радул ме блъсна и аз ударих стъклото.

– Сега какво ще правиш? – замислено проговори учителят.

– Ще го платя! – отвърна с твърд глас Павел. – Аз имам скътани пари. Нали цяло лято работих в тухларницата на дяда Митрофана. Ще купя ново стъкло.

Учителят приближи чина и помилва Павла по главата.

– Не бързай, Павле, да носиш пари. Аз ще намеря стъкло отнякъде, а пък ти си дръж парите. Като рукнат дъждовете – ще си купиш гумени цървули. Ти си много слабичък и не бива да ходиш бос по студените кални улици.

В туй време Радул посрещна Пънча пред училищната врата и започна да го тегли за ръкава.

Пънчо беше закъснял както винаги. Той едвам си влачеше краката, търкаше сънените си очи и думаше:

– Чакай бе, какво си ме задърпал?

– Бързай – викаше Радул, – учителят донесе цяла кошница, пълна с бонбони. В сребърни книжки. За всички има по две, а за тебе – три. Ти чай, докато не са ги излапали другите!

– По какъв случай? – попита Пънчо.

– Вчера изкопал едно гърне с пари. Брей, че късметлия учител!

Пънчо се засили. Ритна вратата и ококори очи.

– Къде е кошницата?

Учителят го посрещна.

– Ела ми, ранобуднико! – проговори той и заведе Пънча и Радула до стената.

– Така ще стоите прави до края на часа. И двамата сте наказани. Пънча наказвам, защото закъснява всяка сутрин. А Радула – защото ме излъга.

Сега всички внимавайте! Ще ви разкажа новия урок. Вие, деца, знаете, че вашите майки пекат в пещите хубави зачервени хлябове. Я ми кажете какво друго мятат в добре затоплените пещи?

– Баница! – обади се един ученик.

– Друго?

– Гергьовски агнета.

– Друго?

Децата се замислиха. Пръв се досети Павел. Дигна ръка.

– Кажи, Павле!

– Тикви, учителю! – извика Павел.

– Така, вашите майки пекат есенно време в пещите тикви. Сега ще ви разкажа нещо за тиквата.

Като чуха думата „тиква“, всички насочиха очи към Радула. Неговият прикор беше „Празна тиква“. Радул ги изгледа стръвнишки, стисна юмрук и се закани. Учителят взе тебешира и нарисова на черната дъска една голяма тиква със закривено рогче.

Тошко слушаше урока с отворени уста и дълбоко внимание – учуден и поразен от знанията на учителя.

През втория час децата писаха нещо с голяма мъка. Пъшкаха, подмърчаха и езиците им висеха, изкарани навън. Третият час премина в песни. Всички ревяха като магарета. Тошко си запуши ушите. Удари последният звънец. Стаята се изпразни за миг. Гладните ученици изхвъркнаха. Остана само Пънчо. Той отвори вратичката на печката и попита:

– Хей, приятелю, запомни ли урока за тиквата? Аз нищо не чух, защото бях прав. А когато съм прав, нямам памет.

Тошко поклати глава, с което искаше да каже, че е запомнил всичко, дума по дума. Дори се опита да говори.

– Тик! Тик! – издума той.

– Искаш да кажеш тиква! – зарадва се Пънчо. – Чудесно! Когато учителят ме накара да разкажа за тиквата, ти ще ми подсказваш. Брей, че умна глава имам! Намерих кой да ми учи уроците. Сега хайде отнеси ме в къщи. Там ще хапнем и ще напоим кравата.

ШЕТАЧИ

Като излязоха вън, Тошко се наведе и Пънчо го яхна. Маймунекът се затече като конче през училищната градина. Кривна през лехите. Не-надейно Пънчо закрещя:

– Стой! Змия!

Тошко спря втрещен и пусна Пънчо на земята. Размаха ръце и почна да се дърпа назад. Пред него се гърчеше една огромна черна змия. До съседната слива беше изправена секирата, с която училищният прислужник кастреше дърветата. Без да мисли много, Пънчо грабна секирата, удари змията и я разсече на две. Тогава от разсечената змия рухнаха две силни водни струи.

– А бе ти какво направи? – уплашено извика Тошко. – То не било змия, ами каучуковата тръба, с която прислужникът полива градината. Бягай да бягаме, защото прислужникът ще ни отреже ушите!

Като зайци Тошко и Пънчо прескочиха оградата и запрашиха към Пънчовата къща.

Запъхтени влязоха в двора. Тошко Африкански боязливо се озърна да види дали няма куче. „Няма куче! – пое дъх маймунчо с облекчение. – Само страхливите хора хранят кучета, за да ги пазят.“

Пънчо, за да не се изкачва горе по стълбата, хвърли учебниците си в стаята през отворения прозорец. Почеса се по гърба и рече:

– Тази сутрин, като тръгваше на нивата, мама ми поръча да свърша нещо, но аз, нали бях сънен, нищо не помня.

Тошко зяпна и започна да лапа въздух. С това искаше да каже, че е много гладен.

– Сетих се! – извика Пънчо. – Мама ми поръча да си извадя от пещта една половинка печена тиква и да си я изям!

И като влезе в пещника, Пънчо отвори замазания с глина капак на пещта. Вътре се жълтнаха опечените тикви. Пънчо извади две половинки. Едната за него, другата за Тошка. В лъжичника намери две дървени лъжици. Седнаха на двора върху пачата трева двамата другари и загребаха с лъжиците сладките тикви. В туй време гадините, които скитаха по двора, подушиха тиквите. Събраха се. Пристигна патката със своите седем жълти патенца. Загруктя старата свиня. Пръпнаха кокошките, започнаха да кълват тиквите от ръцете на Пънча и Тошка. Маймунчо мислеше, че тиквата е негова собственост. Щом видя, че една черна ярка

проточи шия и клъвна от половинката, спря да яде. Почака да види докъде може да стигне кокошето нахалство. Черната ярка, като не среща съпротива, закълва бързо и свободно. Зачатка като машинописка. Тогава Тошко скочи и подгони кокошката по двора. Настигна я до градинския плет. Хвана я за опашката. Но птицата разпери криле и прехвърли плета. В Тошковите лапи останаха само две пера. Докато маймунчо разглеждаше плячката, другите кокошки му изкълваха тиквата. А Пънчо хвърли своята половинка на свинята, защото лакомото животно посегна да налага заедно с тиквата и ръцете му.

– Много ми стана горещо! – лениво проговори Пънчо и се прозя. – Я ме пренеси под крушата! Мъничко да полежа на сянка, а ти ще се покачиш горе, ще ми откъснеш най-хубавата круша и ще ми я спуснеш. Аз ще чакам с отворена уста.

Тошко пое Пънча на гърба си и го пренесе под крушата. Намести го на сянка и чевръсто се покатери по дънера. От най-горното клонче откъсна една румена круша и я показа на Пънча.

– Спускай право в устата ми! – извика Пънчо и зина.

Тошко хвърли крушата, но вместо да улучи устата му – удари го по окото.

– Аз не ям круши с око! – разсърди се Пънчо и се обърна. Легна на корем. – Не ти ща крушите! Погледни само отгоре, да видиш дали над нашия двор не се е появил хищникът сокол. Ако е дошъл, измисли нещо да опазим патенцата, защото той, проклетникът, не иде да ни донесе патенце, ами иска да грабне някое. Сетне напои кравата и стигне ли сянката на крушата, до вратника – събуди ме, че пак ще ходим на училище. Тошко погледна към небето. Соколът беше вече пристигнал и размахваше крилата си над върхарите, а глупавата патка водеше война с черната ярка за едно червейче. Тошко закрещя по маймунски и размаха нагоре дългите си лапи. Соколът трепна и се вдигна нагоре. Захвана да описва големи кръгове. Маймунчо слезе от крушата и се замисли къде да скрие патенцата. До прага на пешника се беше търкулнало едно кълбо. Озарен от щастлива мисъл, Тошко грабна кълбото и откъсна дълъг конец. Излови всичките патенца и ги навърза с конца за крачетата. Патката отчаяно съскаше и грачеше, но Тошко си гледаше работата. Края на конца той върза за панделката на Пънчовата сламена шапка.

– Патенцата сега са напълно сигурни! – помисли си хитроумният маймунчо и отиде да пои кравата.

Израка я от градината и я подгони към коритото на кладенеца. Но ведрото, с което Пънчовите братя вадеха вода, беше откачено. Тошко се

замисли какво да стори. Ако я помоли да влезе в кладенеца доброволно и да се напие – тя няма да се съгласи. Дълго напруга маймунския си ум, най-сетне реши. Грабна празното ведро, клекна под кравата и почна да я дои. Набърже преполови ведрото. След туй поднесе кипналото мляко пред муцуната на кравата.

– Заповядай, кравке! – рече той.

Кравата беше много жадна и засмърка с наслада своето собствено мляко. И толкова й хареса, че облиза ведрото. Тошко тъкмо се чудеше на своя необикновен ум, когато патката нададе грозен грак. Настана тревога. Разпиляха се кокошките, загрухтя свинята. От небето стремително се беше спуснал хищният сокол и бе грабнал едно пате. И сега Тошко видя как във въздуха се люшкаха всичките злочести навързани патенца и отлитаха нагоре. Най-отдолу се клатеше Пънчовата шапка.

Жестоката птица отнесе жертвите си към планината.

МЪДРИ ОТГОВОРИ

– Няма ги вече патенцата, отлетяха! – замислено проговори Тошко и закрачи към Пънча.

Дръпна го за крака. Пънчо спеше блажен сън. Едвам отвори едното си око и пак го затвори. Тошко навря в носа му една сламка. Пънчо скочи. Крушевата сянка приближаваше вратника. Сънливият ученик се протегна, влезе в пешника, отрязва си една порязаница хляб, мушна я в торбичката вместо книга и потегли за училище. Тошко закрачи подире му.

Беше още рано. В учебната стая нямаше никой. Пънчо натика Тошко пак в печката и седна на мястото си. Бръкна в торбичката, отрони шепатрохи и ги налага. Надойдоха децата. Превърнаха тихата стая в лудница. Влезе и учителят. Провери всички ли са дошли. След това се изправи пред черната дъска.

– Децата – рече той, – вие знаете, че през първия час имаме урок по география. Научихте ли си урока?

– Научихме го – извикаха всички.

– Много се радвам, че го знаете. Я да излезе Пънчо Върбов и да ми го разкаже! Хайде, Пънчо?

Пънчо излезе неохотно и скръсти ръце.

– Разказвай! – подкани го учителят.

Пънчо напъна всичкия си ум, но главата му не роди нито една мисъл. Сякаш сутринта майка му, като метеше стаята, беше измела с метлата и знанията от главата му.

– Сам не можеш да разказваш. Тогава аз ще ти задавам въпроси, а ти ще ми отговаряш. Каж ми, коя е най-високата планина в България?

Пънчо насочи очи към печката. Оттам се чу шепот:

– Тик-тик!

Пънчо се досети бързо какво му подсказа Тошко.

– Тиквата! – извика той.

– Много право – кимна с глава учителят. – Тиквата е най-високата планина в България. Ами коя е най-голямата река?

От печката пак се чу шепот:

– Тик! Тик!

– Тиквата! – извика пак Пънчо и изгледа победоносно другарите си.

– Вярно е. Ти си най-умният ми ученик. Ами да видим коя е тази тиква, която се е скрила в печката и ти пълни главата с толкова мъдри

отговори!

Мравки полазиха по Тошковия гръб. Учителят отвори вратата на печката и извика:

– Излез, многознайнико!

Тогавя Тошко се измъкна, прескочи масата и като хала изхвъркна през счупения прозорец.

Децата зяпнаха от учудване и продължително изговориха буква „а“.

НОЩ В ГОРАТА

Когато се измъкна от Пънчовото село, Тошко Африкански запъхтян се изкачи на един хълм и погледна наоколо. Накъде да поеме? Към селата или към градовете? Той беше вече при хората, но там е опасно. По-добре да иде в гората при зверовете. Там ще намери някоя потулена трева-сясала полянка. Ще си построи къщица. Ще отведи добитък. Ще разоре земята край къщицата. Ще посади лозе. Когато нареди стопанството си, ще изпрати едно писмо до редактора на някое детско списание. Ще го помоли да напечата в списанието следното съобщение:

ТОШКО АФРИКАНСКИ КАНИ ВСИЧКИ ЖИВИ ТВАРИ –
ОПАШАТИ, МУСТАКАТИ
И КРИЛАТИ – ДА МУ ДОЙДАТ НА ГОСТИ В НЕГОВАТА
ГОРСКА КЪЩИЦА

Ще посрещне зверовете гостолобивият домакин, ще ги нахрани. Ще ги почерпи и ще им държи реч: да се побратимят вече. Да спрат взаимните вражди. Стига са се самоизяждали. Ще поиска клетва от вълка – да не влиза в кошарата, от лисицата – да не обикаля кокошарника, от сокола – да не граби пиленцата, от котката – да не яде мишки, от щърка – да не гълта жаби. Всички да заживеят като братя.

Видението на бъдния кротък горски свят изпълни Тошковата душа със светлина.

Подир години признателните животни ще му вдигнат паметник от камък и бронз, писателите ще опишат делата му, в учебните стаи децата ще окачат портрета му...

– Аз съм най-мъдрата маймуна на света! – проговори той и закричи с блажено увиснала долна устна.

Гората се чернееше в далечината. Додето стигне, слънцето се потули зад хълмовете. Птиците с тихо чуруликане бързаха към гнездата си. Шумеше вечерен прохладен вятър. Тошко навлезе в горската мрачина. Тръпки го побиха. Ами ако срещне брата на оня вълк, който наместо него се намъкна в чувала и дядо Тодоран го бухна в Самодивския кладенец? Ами ако срещне мечката, която от благодарност искаше да го стисне в своята меча прегръдка? Зъбите му затракаха. Озърна се насам-натаък и съзря едно много старо яворово дърво с бял дънер, разперени

клони и гъста шума.

– Тук ще ношувам! – продума Тошко и се покатери на дървото. Намести се в шумака, затвори очи, но не можа да заспи, защото беше много гладен. Към полунощ изгря месечината. Щом светнаха нейните златни рога над върхарите, под дървото пристигнаха трима души разбойници. Единият от тях – той беше Гривчо Страшника, същият, когото търсеха пъдарите Гудо и Агудо – рече:

– Есен настана и горската шума започна да капе. Време е вече да си ходим. Скоро ще паднат дълбоки снегове. Ще спрат хорските кеврани и ние няма да има кого да обираме. Туй лято много коне откраднахме, но напълнихме торбата. Аз съм главатар, затуй на мене се падат два дяла, а вие ще вземете по един дял. Съгласни ли сте?

– Не сме съгласни – отвърна мрачно другите двама разбойници. – Искаме да делим по равно!

От дума на дума, от реч на реч разбойниците се скараха. Измъкнаха ножовете си. Тошко Африкански не смееше да поеме дъх. Когато тримата горски човеци кръстосаха ножовете си, Гривчо Страшника извика:

– Преди да се изпотрепеме, ще направя едно последно предложение. Хайде да оставим тук торбата и да се отдалечим на триста разкрача. Щом кажа: едно, две, три! – ще се втурнем към торбата. Който стигне първи – негова да бъде. Съгласни ли сте?

– Съгласни! – отвърна другарите му, прибраха си ножовете и тръгнаха. Отдалечиха се разбойниците. Тогава Тошко скочи от дървото, бързо грабна торбата и пак се изкачи горе.

– Какво ли сладко нещо има вътре! – помисли си той, преглътна и окачи тежката торба на един сух пречупен клон.

Не мина много време – ето че гората запраща. Най-напред пристигна Гривчо Страшника.

– Торбичката е моя – изрева той и започна да я търси.

Пристигнаха и другите разбойници. Тук торба, там торба – няма я. Сякаш е в земята потънала. Студен пот обля Гривчовото тяло.

– Тук има нечиста сила! – тихо рече той. – Да бягаме, братя! – и се втурна в мрачината. Другите двама разбойници го последваха.

Когато стъпките им заглъхнаха, Тошко мушна разтрепераната си лапа в торбата и нагребна една шъпа лъскави сребърни монети.

– За тези ли търкалца разбойниците са разплаквали цялото лято хората? – поклати глава маймунекът и избухна. Дръпна силно торбата и изтърси монетите на земята. Те се пръснаха като листа под дървото и залящиха. Тошко се намести между два клона и заспа с увиснали надолу

лапи.

ЧЕРВЕНАТА ШАПЧИЦА

Когато се пробуди, слънцето беше вече изгряло, росата блещукаше. Весело чуруликаха птичките. Щурците безгрижно свиреха. Тошко слезе, протегна се и потърси нещо за ядене. Като не намери нищо, запълзя по корем и с голяма сръчност налови цяла шъпа щурци. Лакомо ги наляпа. Уталожил малко глада си, тръгна без посока под дърветата и почна да си ръмжи по маймунски.

Не щеш ли, в туй време насреща му се зададе едно момиченце с червена шапчица и кошница в ръка. В кошницата имаше топла питка, варена кокошка и бутилка с карабунарско винце.

– Ах! – извика момиченцето, като съзря Тошка. – Много съм щастлива, че те срещам, Кумчо Вълчо!

Тошко погледна въпросително девойчето. Попита го със знаци, като раздвижи лапите си:

– Коя си ти?

– Аз съм Червената шапчица. Отивам при моята баба в нейния горски дом – да ѝ занеса ядене. Моята баба боледува за варена кокошка и старо винце. Нали ти си вълкът!

Тошко поклати глава отрицателно.

– Ти си, лъжльо! – викна момиченцето. – Аз те познах по ръмженето. Моля ти се, тръгвай сега направо по тая пътека към бабината къщурка! Като стигнеш – изяж баба. След това сложи нейните очила над носа си и легни под юргана ѝ. Аз ще дойда по-късно, защото ще дойда по обиколния път. Като почукам на вратата, ти с престорен глас ще изръмжиш:

„Влез, мила внучке! Ела, бабиното момиченце, да те прегърна! Какво ми носиш в кошницата?“

Аз ще вляза, а ти – ам! – ще изядеш и мене. Сетне ще пристигне моят дядо със секирата. Той е дървар. Ще ти разпори корема. Ще изкара баба и мене – цели-целинички. Чудесна история, нали? Хайде сега отивай по-скоро!

Тошко поклати глава:

– Не ми се ще – искаше да каже той – да се бъркам в тази чудесна история. Първо, не мога да ям сухо бабешко месо. Второ, аз не съм вълк, макар че съм огладнял като вълк. И трето, не настоявам да ми разпорят корема с ножица. Единственото нещо, което мога да сторя,

Червена шапчице, за да не те огорча, е да изям питката, без кокошката. Може и винцето да изпия, ако е старо.

И той протегна лапа към кошницата.

Девоичето почервеня от гняв. Тропна с крак.

– Как – извика то, – ти искаш само питката и кокошката, а не искаш да изядеш и мене, и моята стогодишна баба? Де се е чуло и видяло таква нещо? Но ти разваляш цялата приказка. Майчице, за първи път срещам такъв безумен вълк! По-добре хич да те няма на света, щом като можеш да объркаш една от най-хубавите детски приказки! Дядо-о-о? Дядо-о-о! – закрещя Червената шапчица. – Ела по-скоро да претупаш този глупав вълк!

Някъде от дълбочината на гората се обади старешки глас:

– Ида, чедо, ида-а-а!

Тошко погледна между дърветата и съзря един старец да тича насам и размахва секира.

– Сега втасахме! – продума на себе си Тошко, озърна се да види накъде да бяга и се стъписа назад. Прецапа едно горско поточе. Птичките пръхнаха слисани.

– Дръжте го! – ревеше старецът.

– Тъй му се пада – той изяде най-добрите цигулари! – викнаха щурците и засвириха.

ДЯДОВИТЕ МЕДАРКОВИ ПЧЕЛИ

Слънцето клонеше към залез, когато Тошко се измъкна от злополучната гора. Закрачи през разораните черни угари. Спря на един кръстопът. Дигна ръка над челото си и погледна. Далече негде в жълтия прахоляк на късното лято се виждаха три фабрични комина като три великански свещи, забодени в равнината. Тошко впи очи. Сърцето му затупка.

– Най-сетне – промърмори скитникът, – намерих си града. Там е къщата на моя стопанин. Там шъта домашната прислужница Тодора Гъбева. Дали е забравил стопанинът ония рибки със златни опашки, които излапа котаракът Мук? Ами ако Тодора грабне лъжицата и започне пак да ме налага по гърба? По-добре ще бъде да не се връщам в къщи, ами да слеза към реката. Хей там е дядовата Медаркова воденица. Все ще намеря в градината нещо за хапване. Днес не съм ял нищо. Само една шепа шурци изядох, затуй ми свирят червата.

И Тошко се спусна надолу. Дядовата Медаркова воденица не вървеше. Наоколо глъхнеха в есенен зной градини, пълни с узрели пъпеши и мъхнати праскови. Жужаха пчели. Те обираха меден пращец от чашките на латинките и го носеха към сламените кошери на дядовия Медарков пчелин. Тошко надникна през отворената врата на воденицата – няма никой. Къде ли е отишъл старият воденичар? Слезе по пътеката към реката и намери дядо Медарка – спи сладък сън, изтегнат на тревата под една върбова сянка. До него побита въдица. Дошъл да си хване някоя рибка старецът, легнал и заспал. Спи сега дядо Медарко дълбоко, а в градината му, зад воденицата, клоните на прасковата се чупят, натегнали от зрял плод. Тошко ги знае много добре тия праскови. Лани с Тодора набраха цяла кошница.

– Я да ида, че да си откъсна две-три жълти праскови – рече си той и се върна тичешком. Прескочи градинския плет и безшумно се промъкна през лехите към плодното дърво. Покатери се бързо, откъсна от прасковите на най-горното клонче и ги излапа. Сетне слезе на земята, избърса сока с ръка от устните си и тръгна между кошерите.

– Сега пък ми се яде мед! – въздъхна крадецът и надникна в един кошер. – Дали има вътре медени пити? Трябва да има, защото сега е есенно време. Ох, да мога да измъкна само едничка!

Бедният Тошко, той беше забравил как го преследваха пчелите на

дяда Тодорана!

Дядовите Медаркови пчели сякаш разбраха какви мисли се въртят в маймунската глава на Тошка. Забръмчаха край ушите му, полазиха го по гърба. Тошко разпери ръце, замаха като бостанско плашило и побягна към воденицата.

– Аз ей сега ще ви прогоня! – закани се той и влезе в дядовата Медаркова стаичка. Бръкна под възглавницата на воденичаря, извади кутия с цигари. Запали на огнището една цигара, смукна два-три пъти и се върна към кошера. Знаеше Тошко, че пчелите не могат да понесат тютюнев дим. Наведе се към вратичката на най-високия кошер, смукна продължително от цигарата и всичкия пушек духна вътре. Тогава пчелите грозно забучаха. Излетяха на орляци. Една от тях кацна върху носа на злосторника и си заби жилото. Тошко изохка и ритна кошера. В този миг пчелите, като видяха, че тяхното домашно огнище е разтурено и драгоценният мед е разсипан, стръвно нападаха маймунка. Налепиха се по краката му. Влязоха в носа и ушите му, безпощадно започнаха да набиват отровните си жила. Тошко зарева и търти да бяга. Целият пчелен рой полетя след него. Крадецът изскочи на полето, дълго бяга и стигна жабешкото блато. Без да мисли нито един миг, засили се и камбукна сред блатото. Отвори уста да вика за помощ и налапа нещо.

ЖАБАТА В ТОШКОВИЯ КОРЕМ

В туй време край блатото дебнеше диви патици един ловец с перо на шапката. Като съзря удавника, той си рече: „Кой ще си мокри краката да те вади“, но сетне му домъчня за нещастника и проводи кучето си да го измъкне. Кучето влезе вътре, захапа Тошко за крака и го измъкна на брега. Ловецът клекна да разгледа какъв е този удавник и ахна.

– А бе, Тошко, ти ли си бил? – извика той. – Що щеш тука в блатото? Аз четох за твоите злополуки в едно детско списание и се много натъжих за тебе. Много теглила си претеглил, момчето ми. Хайде сега да си ходим у дома! Прощавам ти за рибките със златните опашки. Тръгвай с мене!

Тошко се надигна и тръгна със стария си господар.

В къщи Тодора Гъбева посрещна Тошко, разгледа го и плесна с ръце:

– Брей, Тошко, къде се беше загубил? Защо избяга от моето родно село? Не ти ли хареса чувалът на дяда Тодорана? Много си напълнял, бре Тошко! Защо ти е толкова подут коремът?

Тошко си погледна корема: наистина той е станал като гайда.

– Тичай, Тодорке, да повикаш доктора! – извика ловецът и сне пушката от рамото.

Тодора изскочи навън. Подир малко пристигна докторът. Намести очилата си и почна да прислушва със слушалката подутия Тошков корем. Изведнъж нещо врекна вътре и докторът подскочи като петел.

– Разбрах – рече той и излезе навън.

Подир малко се върна с въдица в ръка, а на въдицата забодена една зелена торна муха.

– Зяпай, Тошко, зяпай! – провикна се докторът и залюля въдицата край устата на дебелокореместия маймунчо.

Тошко почна да отваря устата си и щом зяпна – от гърлото му изскочи една креклива жаба и налага мухата заедно с въдицата.

Докторът хвана жабата, хвърли я през прозореца на щъркела, който се разхождаше в градината, рече:

– Тошко, Тошко, други път, като влизаш в блатото, да не ловиш с уста жабите, защото ще си имаш големи неприятности с щъркелите!

И заживя Тошко отново при първия си стопанин в къщата накрай града. Само че след големите злополуки той беше станал по-разумен и

не разливаше масилото, не лапаше горещи картофи, не трошеше яйцата, нито посягаше към златните рибки в рибарника.

КРАЙ

© Ангел Каралийчев

Сканиране, разпознаване и редакция: Диана, 2007

Публикация: Ангел Каралийчев. Тошко Африкански. София, Издателска къща
„Летописи“, 1991.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2807>]